

Chợ trời ở Pháp

Đặng Đình Cung JJR 64

<http://www.sgtt.com.vn/Huong-vi-que-nha/146549/Cho-troi-o-Phap.html>

Từ trung tuần tháng năm cho đến giữa tháng chín, ở Pháp thời tiết nắng ấm. Thừa dịp đó, các thị xã và các quận thành phố lớn hay tổ chức chợ trời.

Chợ trời tương tự như chợ Noël mà chúng tôi đã có dịp kể (xem "Paris tổ chức hội chợ Noël" trên SGTT ngày 25.12.2007). Hội đồng xã (tương đương với hội đồng nhân dân của ta) tổ chức chợ ở quảng trường thị xã và các phố lân cận. Những quận và những thị xã

ngoại ô các thành phố lớn tổ chức chợ vào cuối tháng năm, tháng sáu, khi dân chúng chưa đi nghỉ phép, hay đầu tháng chín, khi họ đã nghỉ phép về. Chợ chỉ họp có một ngày, thường là ngày chủ nhật. Những người bán hàng là tư nhân công dân của thị xã và không có lái buôn chuyên nghiệp.

Những thị xã ở các vùng du lịch giải trí thì tổ chức chợ trời vào cuối tháng sáu hay tháng bảy, khi có nhiều du khách đến viếng. Chợ thường họp từ thứ sáu đến thứ hai tuần sau. Những người bán hàng là tư nhân và một tỷ số đáng kể lái buôn chuyên nghiệp.

Cũng như ở chợ Noël, muốn bán hàng ở chợ trời thì thuê hội đồng xã quyền sử dụng một địa điểm. Một tư nhân chỉ trả một số tiền thuê tượng trưng vừa đủ để trang trải chi phí công nhân xã làm vệ sinh sau khi chợ tan. Ngược lại, các lái buôn chuyên nghiệp phải thuê giá đắt như thuê mặt bằng ở chợ phiên của thị xã. Ngoài ra, họ phải khai và trả thuế trên những hoạt động thương mại

của họ ở chợ trời. Khác với chợ Noël, ở chợ trời, người ta không bán những mặt hàng tiêu thụ thường ngày như là thực phẩm, nước giải khát,... và có ít sinh hoạt giải trí.

Chợ trời tổ chức như vậy tiếng Pháp gọi là *vide-grenier*, nghĩa là chợ bán những hàng lấy từ tầng trên cùng nhà, nơi mà người ta chứa đồ đạc không còn dùng nữa. Theo tục lệ của người châu Âu, khi mùa xuân đến thì người ta dọn dẹp lau chùi nhà cửa và vứt đi hay mang lên chứa ở tầng trên cùng những bàn ghế, quần áo, sách vở, hay những đồ lặt vặt mà họ không dùng nữa. Nếu không muốn chứa thêm hay không còn chỗ để chứa thêm những đồ đạc đó thì họ tìm cách bán cho người khác có nhu cầu, cho không hay vứt đi. Nếu muốn bán thì có thể chờ ngày họp chợ trời để mang ra bán. Những tư nhân có ít đồ để bán có thể hùn với láng giềng thuê chung một địa điểm.

Những đồ bày bán của tư nhân thì rất đa dạng. Nói chung thì quần áo, nữ trang, đồ chơi, bàn ghế, thiết bị gia dụng, sách báo... đã qua sử dụng hay hãy còn mới mà mình thấy thừa hay không thích nữa đều có thể đem ra bán. Với mức sống ở châu Âu, người ta đem hàng ra bán không phải vì thiếu tiền, phải mang của cải trong nhà ra bán để ăn, và người ta mua cũng không phải vì nghèo quá phải mua hàng đã qua sử dụng. Người ta bán để thu dọn nhà cửa mà không phải tội vứt đi những đồ vẫn còn hữu ích. Người ta mua vì đi dạo chợ, thăm bạn bè láng giềng, tình cờ thấy một vật ngộ nghĩnh vừa túi tiền của mình thì mua cho vui. Sau khi chợ tan, người ta mang biếu các hội từ thiện những hàng không bán hết.

Những lái buôn chuyên nghiệp là những tiểu thương không có đủ vốn để có một mặt bằng cố định. Họ làm một nghề vất vả vì mỗi ngày phải khuân hàng từ kho hàng tới chợ. Nhiều khi chợ rất xa nhà nên phải ngủ trong xe vận tải và ăn uống lai rai ngoài đường. Họ tạo thành một phường hội rất thân thiện, hỗ trợ nhau làm ăn, đặc biệt giúp đỡ nhau canh hàng bày bán để tránh bị mất cắp. Họ thuộc hai loại.

Loại thứ nhất là những người bán hàng lặt vặt giá rẻ mua từ những xí nghiệp ứa kho phải bán tháo để giải phóng kho và vốn lưu động, mua lại hàng bị các sở hải quan và các sở thuế tịch thu hay mua lại hàng bị chủ nợ tịch biên vì xí nghiệp vỡ nợ. Những chợ có nhiều lái buôn loại đó thì gọi là *braderie*, nghĩa là chợ bán tháo. Loại lái buôn thứ hai là những người chuyên bán đồ cổ. Họ mua bàn ghế, hàng ngũ kim cổ của tư nhân hay xí nghiệp và trùng tu chúng để bán lại có lời. Thực ra thì những hàng họ mua bán chỉ cổ tối đa một thế kỷ và có ít giá trị so với như những hàng bày bán ở các cửa tiệm chuyên bán đồ cổ. Những chợ có nhiều lái buôn loại này thì gọi là *brocante*, nghĩa là chợ bán đồ cổ.

Chợ trời đông khách hơn chợ Noël vì chợ họp vào lúc trời đẹp, nhiều người có hứng dạo thăm. Chợ trời không phải là một nơi kinh doanh hay một khu thương mại ngắn hạn. Nó là một dịp để láng giềng gặp nhau trao đổi đồ đạc với giá rất rẻ so với hàng mới hay cũ bày bán ở các cửa tiệm chính quy. Nó cũng là một lễ hội làm cho địa phương nhộn nhịp mà không tốn kém mấy cho ngân sách hội đồng xã.

Đặng Đình Cung